

Veiledning for innsamling av DNA fra bjørn for lokale elgjaktlag

Denne veiledninga gjelder for elgjaktlag og andre personer som etter nærmere avtale med Fylkesmannen i Hedmark eller Direktoratet for naturforvaltning (DN) er knytta til innsamling av ekskrementer og hår fra bjørn for DNA-analyse.

Overvåking av bjørn

For å få en bedre oversikt over bestandsstørrelsen av bjørn i Norge har man fra 2006 begynt å samle inn ekskrementer og hår fra bjørn gjennom "Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt". Prøvene samles inn av elgjegere under elgjakt i nærmere bestemte områder, og av anna personell etter nærmere avtale med Fylkesmannen eller DN, og av Statens naturoppsyn (SNO) som en del av deres ordinære arbeid med registrering og overvåking av rovvilt. Innsamla prøver skal DNA-analyseres på individnivå for å få et anslag på antall bjørner i ulike områder. Analysene gjøres av Bioforsk Svanhovd i Finnmark. Det er samla inn prøver vekselvis fra Sør-Norge og Nord-Norge hvert anna år. I Hedmark var det intensiv innsamling i 2007, dessuten ble østlige deler av fylket prioritert i 2008. Fra og med 2009 vil hele landet bli prioritert hvert år i en 4-årsperiode. I 2010 vil østlige deler prioriteres med ønske om bistand fra elgjegere.

Det er viktig at alle prøver blir innlevert fortløpende og seinest 1. november for å komme med i rapporten med analyseresultat som skal være ferdig 1. april 2011. Tidligere års resultater kan søkes fram på www.rovviltportalen.no – rovbase.

Loddtrekning av gavekort

Rovviltnemnda vil foreta en trekning av tre gavekort på sportsartikler (2 gavekort på kr. 3000,- og ett på kr. 5000,-) blant de som leverer inn prøver av ekskrementer eller hår som ved DNA-analyse blir påvist å være bjørn i 2010. Det gis ikke flere premier for prøver fra samme bjørneruke. Prøver som er samla inn av medarbeidere i SNO eller hos Fylkesmannen inngår ikke i trekninga.

Prøvetaking av ekskrementer fra bjørn

- Det bør bare benyttes utdelte plastposer og merkelapper.
- Hver enkelt møkkprøve samles i en plastpose som lukkes med lynlås. Ved prøvetaking tas det en del tilsvarende omtrent en tommelfinger i størrelse. For ikke å forurense prøven skal en kvist eller tilsvarende brukes for å ta prøven og legge denne over i en plastpose.
- Nødvendige opplysninger skrives på merkelapp med strekkoder. Alle felt skal fylles ut:
 - Dato
 - Stedsangivelse – navn og kartreferanse
 - Jaktfelt – vald - kommune
 - Kontaktperson for prøvetaker/jaktlag
- På merkelappen er det påført 2 identiske strekkoder. Den minste av lappene skal løsnes fra merkelappen og klistres (selvklebende) på plastposen med prøven. Det er viktig at plastposen er tørr når dette gjøres. Deretter puttes prøven med påklistret strekkode ned i enda en plastpose. Plastposen lukkes og utfylt merkelapp festes til denne med en snor. Strekkodene bidrar til å sikre kobling mellom merkelapp og prøve dersom en merkelapp skulle løsne fra en prøvepose, i tillegg til at innlegging av registreringsdata og analyseresultat forenkles.
- Det skal kun tas en prøve fra hvert ekskrement. Resterende del av et ekskrement som det er tatt prøve fra, skal markeres med for eksempel en pinne som stikkes ned i ekskrementet. Dette for å hindre at det blir tatt flere prøver av samme ekskrement.

- Prøvene må holdes kjøligst mulig eller fortrinnsvis fryses fram til overlevering. FRYSTE PRØVER MÅ IKKE TINES OPP. Prøvene skal leveres til nærmeste tilgjengelige SNO kontakt fortløpende, eller så raskt som praktisk mulig. SNO kan hente nedfrosne prøver etter avtale.
- Nøyaktig posisjon på innsamlingssted for prøven må registreres (med GPS eller ut fra kart), enten i felt eller i ettertid ved overlevering av prøven til mottaksperson i SNO. Et alternativ til kartreferanse er å merke av prøvested på kart eller kartkopi.
- Merkelapper fra tidligere år kan fortsatt brukes, og SNO eller Fylkesmannen kan kontaktes ved behov for flere merkelapper. Dersom merkelapp ikke er tilgjengelig, ta likevel med prøve og gi de nødvendige data ved overlevering til SNO. Reine og uskadde poser for innsamling og oppbevaring er det viktigste grunnlaget for at prøvene skal fungere ved analyse.

Prøvetaking av bjørnehår

- Bjørnehår samles inn i papirkonvolutter. Det må ikke brukes plastposer og hår skal ikke fryses ned.
- Unngå hudkontakt, det er best å samle med pinsett.
- Flest mulig hår forsøkes samlet fra hvert sted. Dette fordi en er avhengig av at hårene har røtter for å kunne påvise DNA.
- Konvolutt med hår skal merkes på tilsvarende måte som plastpose med møkk og utfylt merkelapp skal følge med konvolutten. Prøve leveres SNO fortløpende, eller etter avtale.

SNO-lokalkontakter – legg igjen melding på mobilsvaer om det ikke oppnås kontakt

NAVN	Tlf. mobil	Hovedområde
Jon Horten	900 92 824	Tolga/Os
Ingebrigt Storli	977 06 936	Kvikne
Odd Brun	907 54 268	Tynset
Roger Voll	995 89 789	Folldal
Egil Rune Slåen	913 96 360	Folldal
Geir Skillebæk	950 85 347	Alvdal
Trond Øfstaas	951 20 310	Stor-Elvdal
Per Magne Opphus	917 14 053	Stor-Elvdal
Bjørnar Johnsen	970 63 383	Engerdal
Per Martin Lokholt	958 90 378	Trysil
Bjørn Tore Bækken	907 63 115	Trysil
Arve Skjærbæk	917 96 472	Trysil
Erling Ness	976 74 808	Åmot
Rune Bjørnstad	908 35 709	Midtfylket
Olaf Tørudbakken	950 31 065	Ringsaker
Stein Erik Bredvold	482 93 414	Sør-fylket
Eirik O. Strætvern	971 61 691	Sør-fylket
Willy Dambakken	901 13 696	Odalen
Frank Aulie	959 81 168	Eidskog/Sør-fylket
Lars Gangås,	416 10 881	fellingsleder
Eivind Faldet	915 32 128	rovviltmedarbeider
Stein Arne Brendryen	482 59 027	SNO-koordinator, rovvilt